

Bestuursdienst

Afdeling **Beleid**
Steller **D.E. van Duin**
Onderwerp **Eindrapportage Experiment alleenstaande ouders**

Postadres
Postbus 1125
9701 BC Groningen

e-mail:
szw@groningen.nl

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 51 67 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk SZ 11.2844355

Datum **22 DEC 2011** Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij bieden wij u de eindrapportage aan van het experiment alleenstaande ouders. Groningen heeft in 2009 en 2010 meegedaan met het experiment, dat als doel had om alleenstaande ouders met kinderen tot 12 jaar die een bijstandsuitkering krijgen, te stimuleren meer te gaan werken.

Onderzoeksbureau CentERdata/IVA heeft in opdracht van het ministerie de effecten in beeld gebracht. De conclusie van het experiment is dat financiële prikkels niet bijdragen aan de arbeidsinschakeling van deze doelgroep. Het instellen van een arbeidspool, waarbij de gemeente de ouders detacheert bij werkgevers, heeft wel effect. De resultaten van het experiment zullen we betrekken bij de verdere ontwikkeling van ons re-integratiebeleid.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

Eindrapportage Experiment alleenstaande ouders

1. INLEIDING

In 2009 en 2010 heeft Groningen meegedaan met het landelijke Experiment alleenstaande ouders. In het najaar van 2009 en 2010 hebben we u tussenrapportages gestuurd. Zoals we hebben toegezegd, komen we nu met de eindrapportage. Wat heeft het opgeleverd voor de doelgroep? En wat hebben we geleerd van het experiment?

2. HET EXPERIMENT IN HET KORT

Het doel van het *Experiment bevordering arbeidsinschakeling alleenstaande ouders*¹ was om te onderzoeken of alleenstaande bijstandsouders met kinderen tot 12 jaar gestimuleerd konden worden om (meer) te gaan werken en om naast hun werk scholing te volgen. Duurzame uitstroom was het einddoel. Het doel van het experiment was om te kijken of de volgende maatregelen effectief waren:

- een inkomstenvrijlating van maximaal € 120 per maand, afhankelijk van het gemiddelde aantal gewerkte uren per week;
- de inzet van een combinatie van scholing en werken;
- een scholingsbonus van € 50 voor elke maand waarin de alleenstaande ouder scholing volgt én werkt, te betalen na afloop van het kalenderjaar;
- een uitstroompremie van € 500 bij duurzame uitstroom (langer dan een half jaar).
- de start van een zogenoemde ‘arbeidspool’ door enkele van de deelnemende gemeenten. De alleenstaande ouder komt in dienst van de gemeente en wordt gedetacheerd bij een werkgever. Door de detachering wordt tijdelijk een stabiel inkomstenpatroon geboden waardoor de klant zich in alle rust kan concentreren op werk en zorgtaak. Het uiteindelijke doel is volledige uitstroom.

Iedere alleenstaande ouder die aan de voorwaarden voldeed, had recht op de extraatjes. De klant kreeg dus geen voorziening van de gemeente aangeboden maar werd gestimuleerd om zelf in beweging te komen. Het experiment begon op 1 januari 2009 en duurde twee jaar.

In het voorjaarsdebat 2008 heeft de gemeenteraad besloten om mee te doen met het experiment (inclusief een arbeidspool).

Aanvankelijk hebben 27 gemeenten zich aangemeld voor deelname. De complexiteit van het experiment en de korte voorbereidingsperiode waren voor 12 gemeenten reden om zich terug te trekken, kort na de start van het experiment of tijdens de rit. In Groningen kwam het experiment relatief vlot op gang. Alleen voor het opzetten van de arbeidspool hadden we, zoals veel gemeenten, meer tijd nodig. Onze arbeidspool was daarom pas vanaf november 2009 beschikbaar voor klanten.

3. RESULTATEN

3.1. Effecten van het experiment (landelijk)

Onderzoeksbureau CentERdata/IVA heeft in opdracht van het ministerie de effecten van het experiment in kaart gebracht. Zij hebben niet alleen naar cijfers gekeken, maar ook klanten en deelnemende gemeenten geïnterviewd.²

¹ Tijdelijk besluit bevordering arbeidsinschakeling alleenstaande ouders WWB (Staatsblad 2008 351).

² *Experiment bevordering arbeidsparticipatie alleenstaande ouders WWB* door CentERdata en IVA, september 2011.

Opvallende uitkomsten van het landelijke onderzoek zijn:

- De inkomstenvrijlating, scholingsbonus en uitstroompremie hebben niet geleid tot meer arbeidsdeelname of meer uitstroom. Ouders die al in deeltijd werkten, zijn niet meer uren gaan werken. Ook zijn zij niet sneller uitgestroomd.
- De inkomstenvrijlating wordt door slechts een kwart van de ouders gezien als een stimulans. Veel ouders geven aan sowieso gemotiveerd te zijn om te gaan werken, zodat de inkomstenvrijlating geen extra prikkel vormt. Voor ouders die nu al werken is de zorgtaak het grootste obstakel. Andere redenen zijn dat men geen aantrekkelijk werk kan vinden en/of dat er belangrijker dingen in het leven zijn.
- De scholingsbonus wordt door slechts een op de tien ouders gezien als een stimulans. Relatief weinig ouders hebben scholing gevolgd naast hun betaalde baan. De combinatie van arbeid en scholing is vaak belastend. Bovendien kan je binnen de WWB ook scholing volgen vóórdat je aan het werk gaat.
- De uitstroompremie wordt slechts door een kwart van de ouders gezien als een stimulans.
- De arbeidspool is effectief geweest. Gemeenten hebben via die route mensen aan het werk gekregen die anders niet zouden zijn gaan werken. Ook in deze moeilijke economische periode is het gemeenten ook gelukt om banen te vinden, zonder dat dat ten koste is gegaan van andere ouders. Overigens moet wel worden opgemerkt dat de werkgever in de regel een inleenvergoeding betaalde voor de ouder, welke lager was dan een 'normaal' salaris.
- Extra aandacht in de vorm van re-integratieactiviteiten (scholing, workshops, begeleiding, gesprekken) wordt door ouders én gemeenten gezien als belangrijker dan een financiële beloning. Ze werken enthousiasmerend, halen ouders uit een isolement, geven zelfvertrouwen en werken drempelverlagend.

Vanaf 1 januari 2012 past het rijk, zoals het nu lijkt, de bijstandswetgeving drastisch aan. Het wetsvoorstel wordt naar verwachting medio december 2011 in de Eerste Kamer behandeld. Zo verdwijnt de WIJ en krijgen we te maken met de huishoudinkomenstoets. De regering heeft niet gewacht op de uitkomst van het onderzoeksrapport van CentERdata/IVA, en heeft een nieuwe inkomstenvrijlating in het leven geroepen voor alleenstaande ouders met kinderen tot 12 jaar. Bij deze vrijlating geldt dat het voordeel groter is naarmate men meer werkt, net als bij het experiment. Met de bevindingen van het experiment is dus geen rekening gehouden.

3.2. Effecten van het experiment in Groningen

In Groningen vielen ongeveer 1.200 alleenstaande ouders in de doelgroep. De volgende aantallen hebben aan de maatregelen van het experiment meegedaan:

Inkomstenvrijlating: Gemiddeld 130 klanten per maand kregen de inkomstenvrijlating, die gemiddeld rond de € 37 per maand lag.

Uitstroompremie: In totaal 13 klanten hebben een uitstroompremie in het kader van het experiment gekregen.

Groningen heeft een eigen uitstroompremie, waarvoor iets andere voorwaarden gelden. Als recht op beide bestond dan kreeg de klant de hoogste van de twee, namelijk de gemeentelijke. Het aantal van 13 ligt dus waarschijnlijk in werkelijkheid hoger.

Scholingsbonus: De scholingsbonus is vijf maal uitbetaald. De combinatie van werk, zorg en scholing is blijkbaar voor veel ouders toch te zwaar. In andere gemeenten bleek dit ook zo te zijn.

Arbeidspool: In totaal hebben 7 personen deelgenomen aan de arbeidspool. Zij werkten veelal 16 tot 20 uur per week.

De branches waarin de meeste ouders (zijn gaan) werken of waarvoor ze een opleiding hebben gevolgd, blijken de zorg en de kinderopvang te zijn. Daarnaast werken ouders in mindere mate in administratieve functies (telefoniste) en in de horeca of catering.

Groningen wijkt niet veel af van de andere gemeenten. De arbeidspool, die door slechts zes gemeenten is ingezet, vertoont een heel wisselend beeld. Sommige gemeenten hebben de ouders geplaatst in additioneel werk, of hebben bij een bepaalde werkgever alleen maar arbeidspoolouders aangeboden. Groningen heeft gekozen voor maatwerk. Alleen klanten die baat hadden bij de arbeidspool zijn erin geplaatst.

We zullen de resultaten van het experiment betrekken bij de verdere ontwikkeling van ons re-integratiebeleid.

4. KOSTEN EN BATEN

4.1. Kosten en tegemoetkoming

	Kosten (in € 1.000)		Tegemoetkoming (in € 1.000)	
	2009	2010	2009	2010
financiële extraatjes	16	57	194	474
arbeidspool	10	88	10	14
uitvoeringskosten	20	20	20	20
Totaal	46	165	224	508
	211		732	

Alles bij elkaar hebben dus een overschot van € 521.000. De kosten vallen onder de reguliere budgetten van het participatiebudget, het inkomensdeel en de kosten van bedrijfsvoering. De tegemoetkoming is toegevoegd aan de algemene middelen. Er zijn meerdere oorzaken aan te wijzen voor dit overschot. We hebben veel geld overgehouden omdat het aantal deelnemende gemeenten veel lager was dan oorspronkelijk de bedoeling was. Er konden 30 gemeenten meedoen en het zijn er 14 geworden. Daarnaast heeft Amsterdam, goed voor 50% van het aantal deelnemende ouders, relatief lage kosten gemaakt omdat zij vanwege organisatorische problemen maar een deel van de doelgroep bij het experiment heeft betrokken. Dat is voordelig geweest voor de andere deelnemende gemeenten. Verder heeft het ministerie in de loop van het experiment de vergoedingssystematiek aangepast om de opstartproblemen van de gemeenten te compenseren. Dat hadden we niet meegenomen in onze schattingen. En natuurlijk konden we niet voorspellen hoeveel ouders (meer) zouden gaan werken en hoeveel financiële extraatjes we dus zouden moeten uitbetalen.

5. CONCLUSIE

Het landelijke experiment heeft kennis opgeleverd over wat wel en niet werkt om alleenstaande ouders met jonge kinderen aan het werk te krijgen. Financiële stimuli hebben geen effect, persoonlijke begeleiding heeft dat wel. Bij een eventuele beoordeling van ons premiebeleid in de toekomst kunnen we daar rekening mee houden.